

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH
(Izvješće za drugo tromjesečje 2021. godine)

Odjeljenje za statistiku i publikacije

Služba za statistiku monetarnog i finansijskog sektora

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Kazalo

Uvod	3
1 Opće napomene	3
2 Krediti poduzećima	4
2.1 Ponuda	4
2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima	4
2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima	5
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima	6
2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama	7
3 Krediti stanovništvu	9
3.1 Ponuda	9
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu	9
3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu	10
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu	10
3.2. Potražnja stanovništva za kreditima	11
DODATAK	13

Uvod

Rezultati Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka odnose se na promjene u drugom tromjesečju 2021. godine i na očekivanja za treće tromjesečje 2021. godine. Istraživanje je provedeno između 12. i 16. srpnja 2021. godine. Reprezentativni uzorak banaka čini 8 najvećih banaka u Bosni i Hercegovini. U ovom krugu anketirano je ukupno 8 banaka, a stopa odgovora bila je 100%.

1 Opće napomene

Upitnik za anketu sadrži 16 standardnih pitanja o ostvarenim i očekivanim promjenama na strani ponude i potražnje za kreditima: 4 pitanja se odnose na buduće i 12 pitanja na ostvarene promjene. Pitanjima su obuhvaćene tri kategorije kredita: krediti ili kreditne linije poduzećima; stambeni krediti stanovništvu; i potrošački i nenamjenski krediti. Za sve tri kategorije postavljaju se pitanja o kreditnim standardima koji se primjenjuju na odobravanje kredita, zatim o promjeni uvjeta odobravanja kredita, potražnji za kreditima, čimbenicima koji utječu na ponudu i potražnju za kreditima kao i postotak odbijenih kreditnih zahtjeva. Anketna pitanja uglavnom se formuliraju u smislu promjena u posljednja tri mjeseca i očekivanih promjena u sljedeća tri mjeseca. Od sudionika u anketi se traži da na kvalitativan način naznače jačinu pooštavanja ili ublažavanja (za standarde i uvjete) ili jačinu smanjenja ili povećanja (za potražnju), na način da za izvještavanje o promjenama koriste sljedeću skalu od pet točaka: (1) znatno pooštavanje / smanjenje, (2) umjereno pooštavanje / smanjenje, (3) u osnovi nema promjena, (4) umjereno ublažavanje / povećanje ili (5) znatno ublažavanje / povećanje.

Pojedinačni odgovori banaka koje sudjeluju u anketi su objedinjeni i obrađeni da bi mogli da daju sliku za cjelokupni bankarski sektor.

Rezultati ankete su prikazani u vidu neto postotka. Neto postotak za odgovore na pitanja o kreditnim standardima definiran je kao razlika između zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su kreditni standardi “znatno ublaženi” i “umjereno ublaženi” i zbroja udjela banaka koje su odgovorile da su “znatno pooštreni” i “umjereno pooštreni”.

Negativna vrijednost neto postotak ukazuje na to da je veći dio banaka pooštrio kreditne standarde („neto pooštavanje“), dok pozitivna vrijednost neto postotka ukazuje na to da je veći dio banaka ublažio kreditne standarde („neto ublažavanje“).

Isto tako, izraz „neto potražnja“ odnosi se na razliku između postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do porasta potražnje i postotka banaka koje su odgovorile da je došlo do pada potražnje za kreditima. Neto potražnja će stoga biti pozitivna ako je veći dio banaka izvijestio o porastu

potražnje za kreditima, dok negativna neto potražnja ukazuje na to da je veći dio banaka prijavio pad potražnje za kreditima.

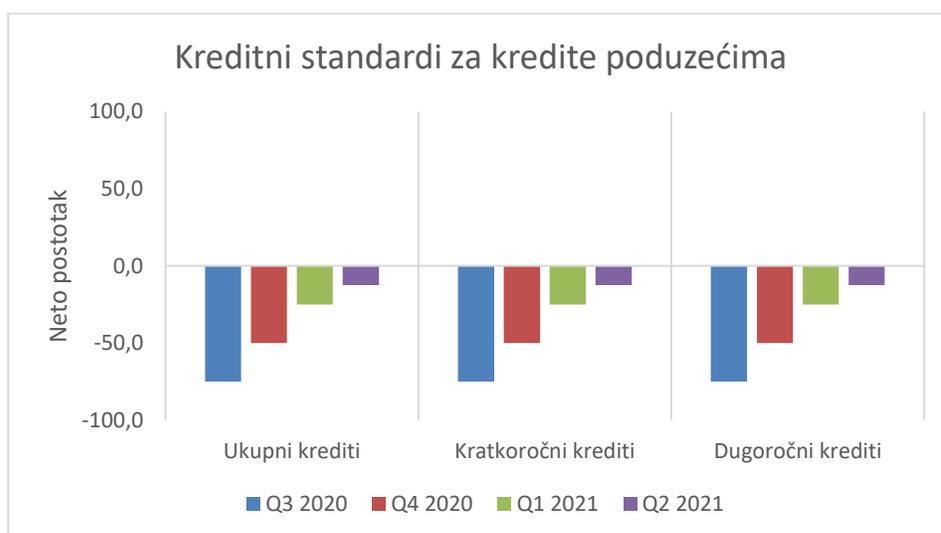
Pored pokazatelja „neto postotka“, CBBiH također objavljuje „difuzni indeks“ kao alternativnu mjeru odgovora banaka na pitanja koja se odnose na promjene u kreditnim standardima i neto potražnji. Difuzni indeks konstruiran je na sljedeći način: ako ispitanik odgovori „znatno“, odgovorima se dodjeljuje numerička vrijednost 1 koja je dvostruko veća od vrijednosti koja se dodjeljuje odgovorima „donekle“ (ocjena 0,5). Tumačenje difuznog indeksa slijedi istu logiku kao i tumačenje neto postotka.

2 Krediti poduzećima

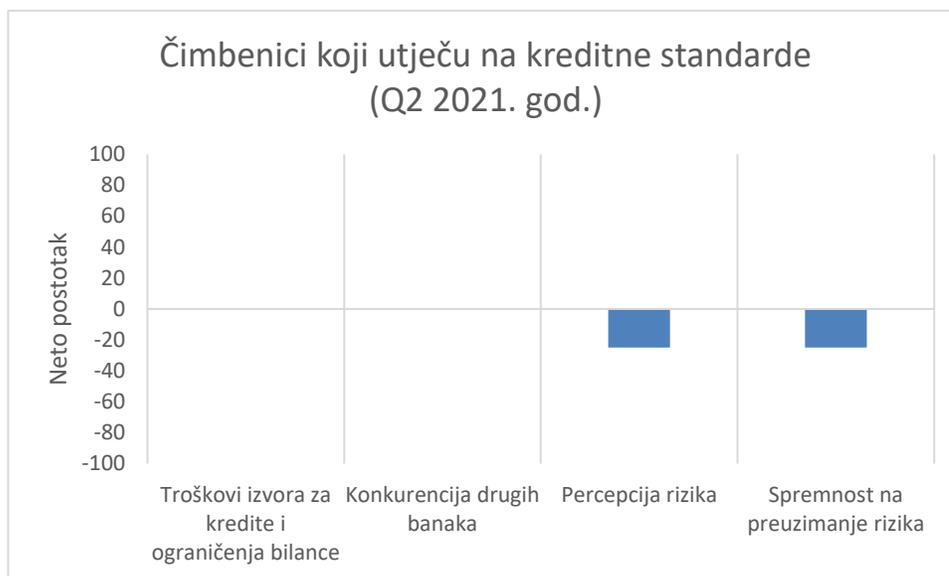
2.1 Ponuda

2.1.1 Kreditni standardi za kredite poduzećima

Kreditni standardi (tj. interne smjernice banaka ili kriteriji za odobravanje kredita) za kredite ili kreditne linije poduzećima su se neznatno pooštrili u drugom tromjesečju 2021. godine, sa manjim intenzitetom nego u prvom tromjesečju 2021. godine, tj. kod manjeg broja banaka je došlo do pooštavanja kreditnih standarda u odnosu na prethodno tromjesečje (neto postotak -13 % nakon -25% u prethodnom tromjesečju). Banke su izvijestile o pooštavanju neto kreditnih standarda i za kratkoročne i za dugoročne kredite (vidi Dodatak, pitanje 1).

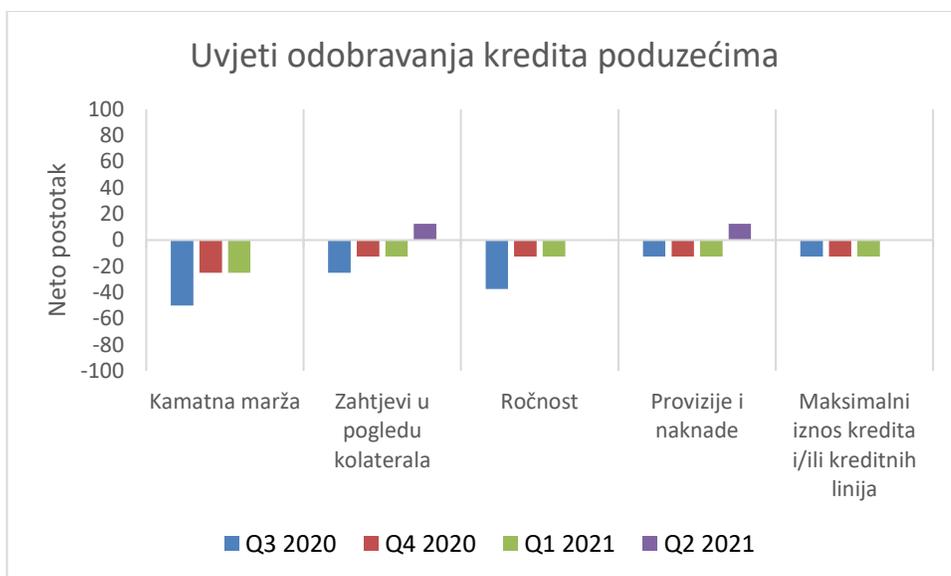

Čimbenici koji su utjecali na pooštavanje standarda jesu percepcija rizika i spremnost na preuzimanje rizika. Utjecaj pooštavanja percepcije rizika, povezan sa pogoršanjem opće ekonomske situacije, znatno je manji u usporedbi sa prethodnim tromjesečjem (neto postotak -25% nakon -38%), ali je i dalje bio glavni čimbenik koji doprinosi pooštavanju kreditnih standarda za kredite poduzećima. Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja i konkurencija drugih banaka nisu imali utjecaja na kreditne standarde banaka koji se primjenjuju u procesu odobravanja kredita i / ili kreditnih linija poduzećima (vidi Dodatak, pitanje 2).

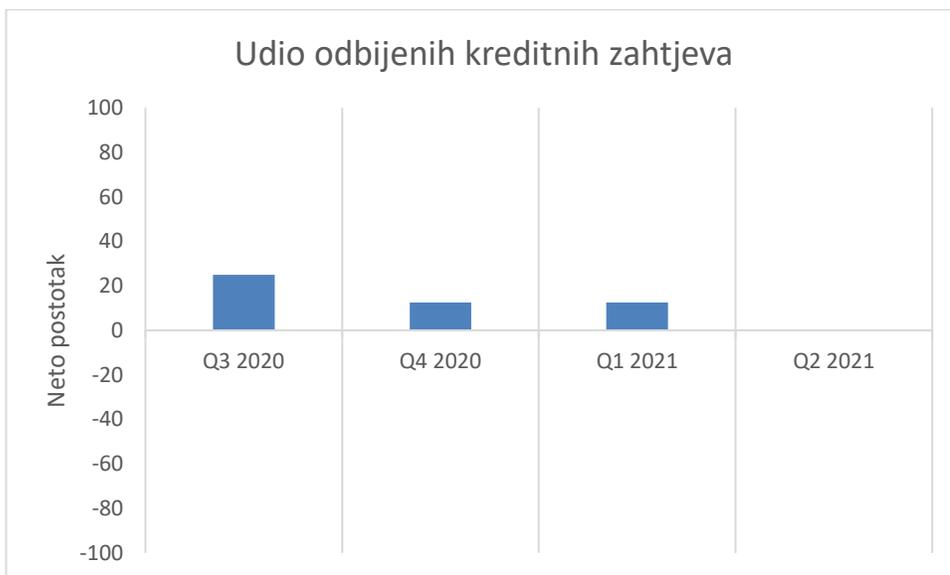
2.1.2 Uvjeti odobravanja kredita poduzećima

U drugom tromjesečju 2021. godine došlo je do manjeg ublažavanja uvjeta odobravanja kredita i / ili kreditnih linija poduzećima (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora), a odnose se na kolateral i provizije i naknade (neto postotak 12%), dok su drugi uvjeti ostali nepromijenjeni u odnosu na prethodno tromjesečje (vidi Dodatak, pitanje 3).

2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita poduzećima

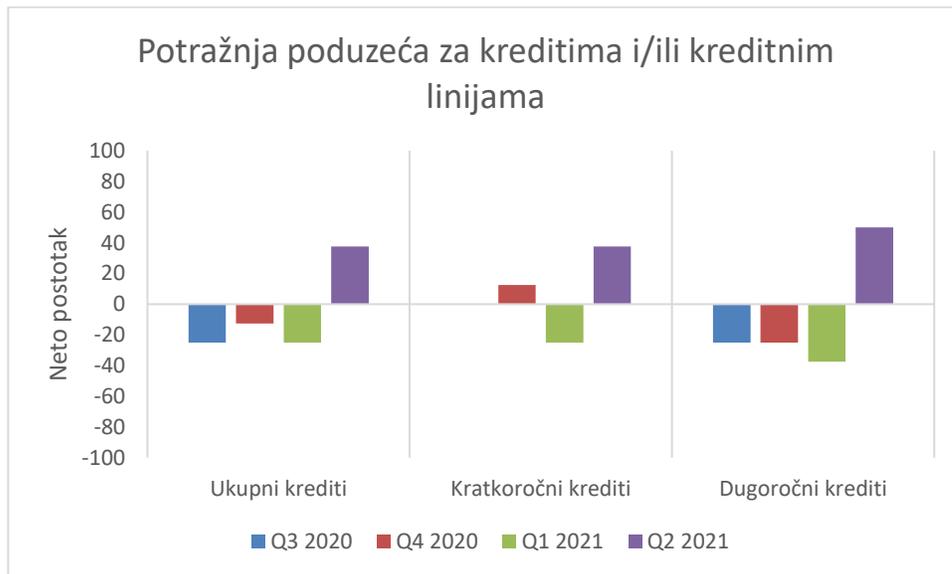
Na temelju odgovora banaka uočeno je da u drugom tromjesečju 2021. godine nije došlo do promjena u udjelu odbijenih kreditnih zahtjeva (vidi Dodatak, pitanje 4).

2.2 Potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama

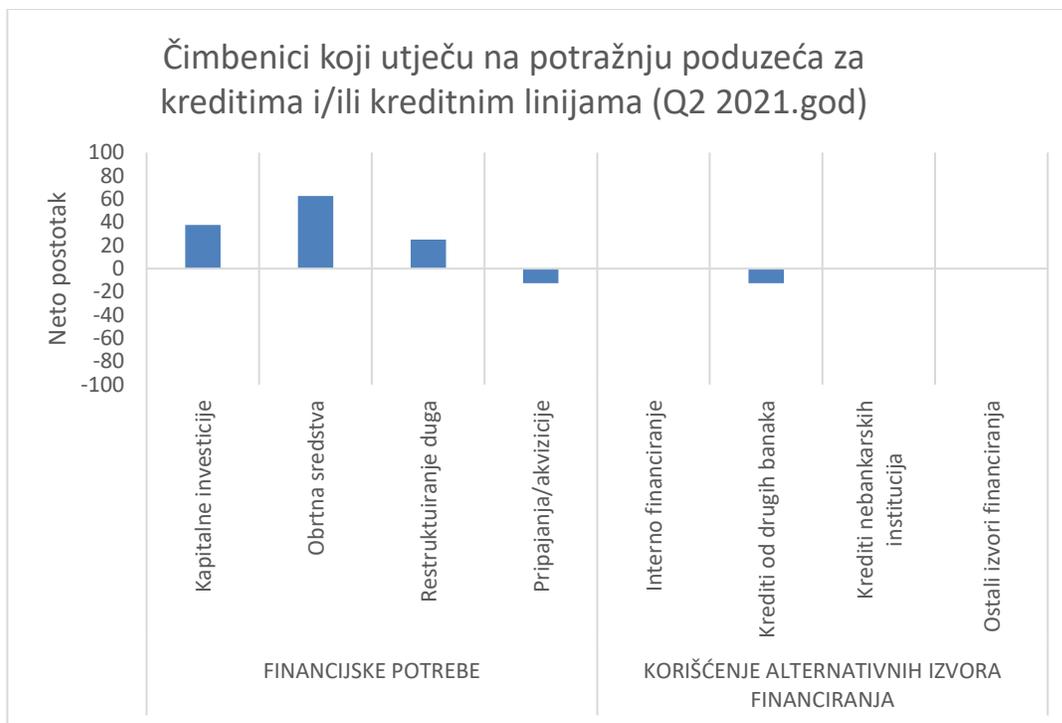
Ukupna potražnja poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama povećala se u drugom tromjesečju 2021. godine (neto postotak 38%), nakon tri prethodna tromjesečja sa smanjenom potražnjom poduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama (vidi dodatak, pitanje 5).

Gledajući ročnost, veći je porast potražnje za dugoročnim kreditima (neto postotak 50%) nego za kratkoročnim kreditima (neto postotak 38%).

Banke su izvijestile da su financijske potrebe za kapitalnim investicijama, obrtnim sredstvima i restrukturiranjem duga pridonijele većoj potražnji poduzeća za kreditima. Suprotno tomu, poduzeća nemaju potrebe za financiranjem spajanja i preuzimanja poduzeća.

Što se tiče upotrebe alternativnih izvora financiranja, banke su izvijestile da su krediti drugih banaka negativno utjecali na potražnju poduzeća za kreditima. Interno financiranje, krediti od nebankarskih institucija i ostali izvori financiranja nisu utjecali na potražnju poduzeća (vidi Dodatak, pitanje 6).

Očekivanja za treće tromjesečje 2021. godine

U trećem tromjesečju 2021. godine, banke očekuju blago pooštavanje kreditnih standarda za dugoročne kredite poduzećima (neto postotak 13%), dok će kreditni standardi za kratkoročne kredite ostati uglavnom nepromijenjeni (vidi Dodatak, pitanje 7).

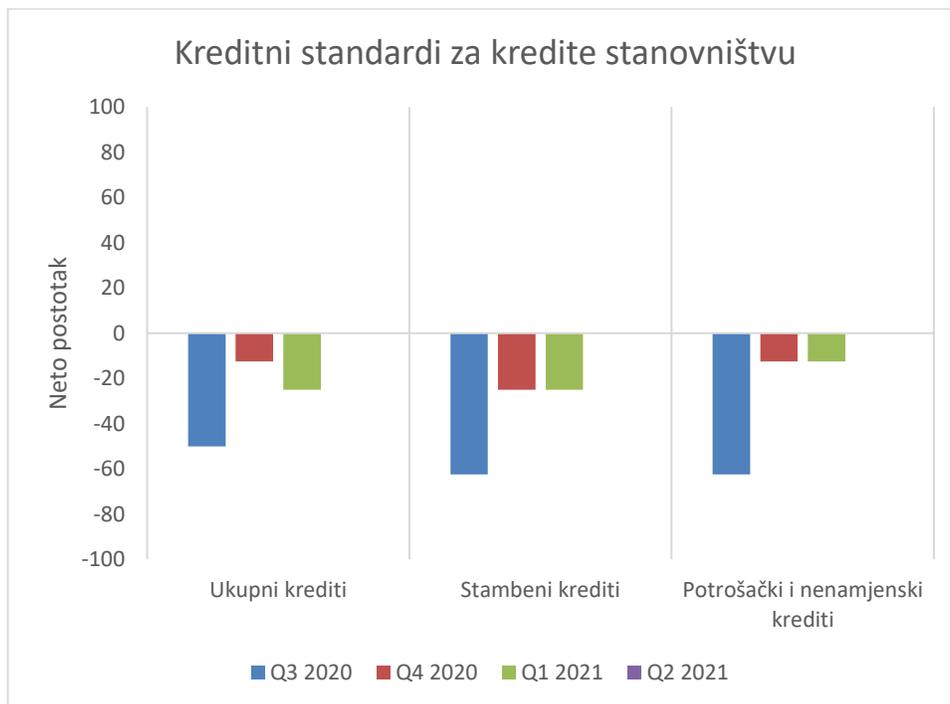
Banke očekuju da će se povećati neto potražnja za kratkoročnim kreditima poduzećima, dok će potražnja za dugoročnim kreditima u osnovi ostati nepromijenjena u trećem tromjesečju 2021. godine (vidi Dodatak, pitanje 8).

3 Krediti stanovništvu

3.1 Ponuda

3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu

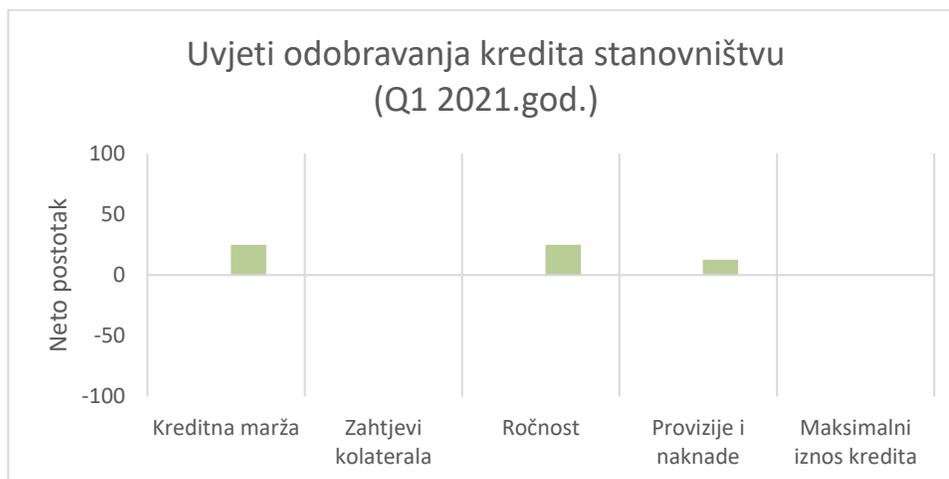
Banke su u drugom tromjesečju 2021. izvijestile da su kreditni standardi (tj. interne smjernice ili kriteriji odobravanja kredita) za kredite stanovništvu ostali nepromjenjeni, za razliku od prethodna tri razdoblja kada je zabilježeno pooštavanje kreditnih standarda. Postotni udio banaka koje su prijavile promjenu kreditnih standarda prema pooštavanju bio je isti kao i udio banaka koje su izvijestile o ublažavanju (neto postotak 0%). Promatrajući kredite prema namjeni, nije bilo promjene kreditnih standarda za stambene kao ni za potrošačke / nenamjenske kredite (vidi Dodatak, pitanje 9).

Banke kod kojih je došlo do promjene kreditnih standarda su navele percepciju rizika i spremnost na preuzimanje rizika kao čimbenike koji su utjecali na spomenute promjene standard (vidi Dodatak, pitanje 10).

3.1.2 Uvjeti odobravanja kredita stanovništvu

Uvjeti banaka (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora) za odobravanje kredita stanovništvu su se ublažili u drugom tromjesečju 2021. godine u odnosu na prethodno tromjesečje u kojem su bili pooštreni. Ublažene su kreditne marže, ročnost i provizije i naknade, dok su zahtjevi kolaterala i maksimalni iznos kredita ostali nepromijenjeni (vidi Dodatak, pitanje 11).

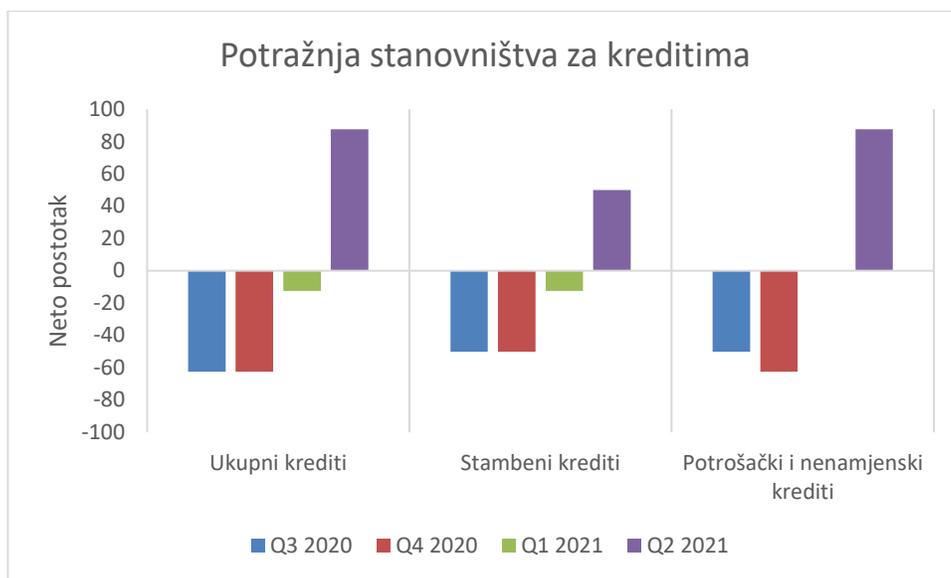
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu

U drugom tromjesečju 2021. godine banke su ukazale na neto smanjenje udjela odbijenih zahtjeva za kredite stanovništvu u odnosu na ranija razdoblja (vidi Dodatak, pitanje 12).

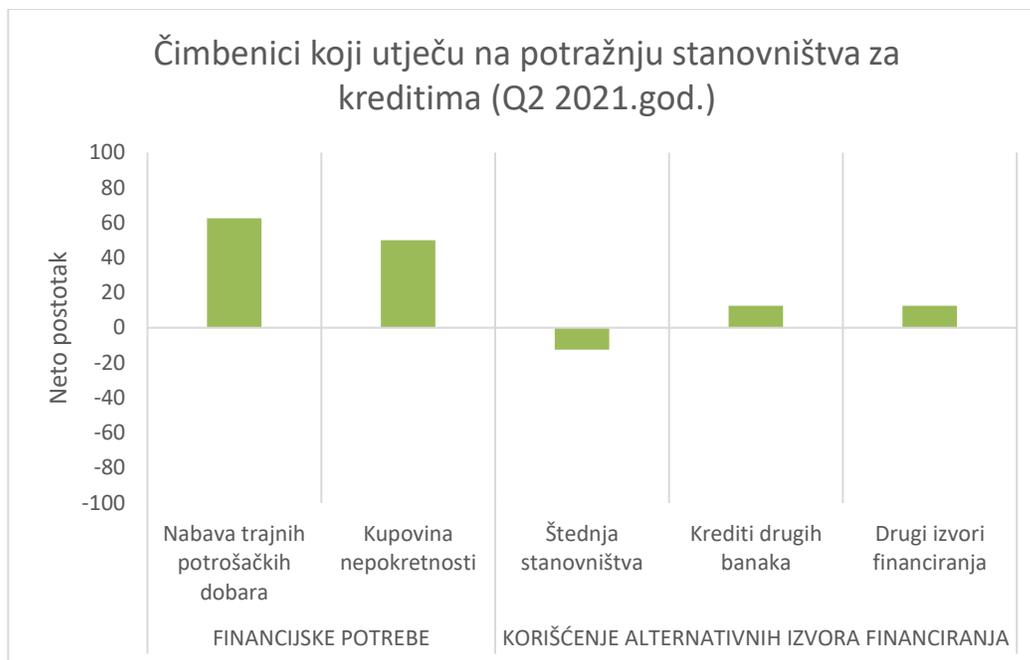

3.2. Potražnja stanovništva za kreditima

Banke su izvijestile da je u drugom tromjesečju 2021. godine došlo do povećanja potražnje stanovništva za kreditima. Porast potražnje za potrošačkim i nenamjenskim kreditima je jači u odnosu na porast potražnje za stambenim kreditima (vidi Dodatak, pitanje 13). Ranija očekivanja banaka iz prethodnog kruga bila su prilično optimistična da će doći do porasta potražnje za potrošačkim i nenamjenskim kreditima, a takva očekivanja su se i ostvarila.

Tijekom drugog tromjesečja 2021. godine, skoro svi čimbenici koji utječu na potražnju stanovništva (nabava trajnih potrošačkih dobara, kupovina nepokretnosti, krediti drugih banaka i drugi izvori financiranja) imali su pozitivan doprinos potražnji za kreditima. Iz perspektive alternativnog financiranja, štednja stanovništva se ističe kao čimbenik koji je negativno utjecao na potražnju stanovništva za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 14).

Očekivanja za treće tromjesečje 2021. godine

Na temelju pitanja o očekivanjima, banke predviđaju neto ublažavanje kreditnih standarda za kredite stanovništvu u trećem tromjesečju 2021. godine, sa naglašenijim ublažavanjem standarda za potrošačke i nenamjenske kredite nego za stambene kredite (vidi Dodatak, pitanje 15).

Banke imaju prilično optimističan pogled na potražnju za kreditima u trećem tromjesečju 2021. godine, pa se očekuje povećanje u iznosu neto postotka od 63%, uz istovremeni porast potražnje za potrošačke i nenamjenske kredite kao i potražnje za stambene kredite (vidi Dodatak, pitanje 16).

DODATAK

Objedinjeni odgovori banaka za drugo tromjesečje 2021. godine vezano za pitanja iz anketnog upitnika

I. Krediti i kreditne linije poduzećima

1. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i/ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	13	13	13
Bez promjene	88	88	88
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	-13	-13	-13
Difuzni indeks	-6	-6	-6

2. Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i/ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na pooštavanje	0	0	25	25
Bez utjecaja	100	100	75	75
Umjeren utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	0	0	-25	-25
Difuzni indeks	0	0	-13	-13

3. Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita i/ili kreditnih linija poduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	25	0	0	0	0
Bez promjene	50	88	100	88	100
Umjereno ublažavanje	25	13	0	13	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	0	13	0	13	0
Difuzni indeks	0	6	0	6	0

4. Da li se u posljednja tri mjeseca (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan iznos kreditnih zahtjeva poduzeća?*

(u postotcima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	0
Bez promjene	100
Umjereno povećanje	0
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	0
Difuzni indeks	0

**U drugom tromjesečju 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u promatranom tromjesečju.*

5. Kako se promijenila tražnja poduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	0	0
Bez promjene	63	63	50
Umjereno povećanje	38	38	50
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	38	38	50
Difuzni indeks	19	19	25

6. Kako su navedeni čimbenici (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) utjecali na tražnju poduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	FINANCIJSKE POTREBE				KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANCIRANJA			
	Kapitalne investicije	Obrtna sredstva (npr. zalihe itd.)	Restrukturiranje duga	Pripajanja/akvizicije	Interno financiranje preduzeća	Kreditni drugih banaka poduzećima	Zajmovi nebankarskih institucija	Drugi izvori financiranja poduzeća
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	13	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na smanjenje	0	0	0	0	0	25	0	0
Bez utjecaja	63	38	75	88	100	63	100	100
Umjeren utjecaj na povećanje	38	63	25	0	0	13	0	0
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100
Neto postotak	38	63	25	-13	0	-13	0	0
Difuzni indeks	19	31	13	-13	0	-6	0	0

7. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i/ili kreditnih linija poduzećima promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	0	0	13
Bez promjene	100	100	88
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	0	0	-13
Difuzni indeks	0	0	-6

8. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja poduzeća za kreditima i/ili kreditnim linijama u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	13	13	25
Bez promjene	63	38	50
Umjereno povećanje	25	50	25
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	13	38	0
Difuzni indeks	6	19	0

II. Krediti stanovništvu

9. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	13	13	13
Bez promjene	75	75	75
Umjereno ublažavanje	13	13	13
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	0	0	0
Difuzni indeks	0	0	0

10. Kako su navedeni čimbenici utjecali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilance stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan utjecaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na pooštavanje	0	0	13	13
Bez utjecaja	100	100	75	75
Umjeren utjecaj na ublažavanje	0	0	13	13
Znatan utjecaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto postotak	0	0	0	0
Difuzni indeks	0	0	0	0

11. Kako su se promijenili uvjeti Vaše banke za odobravanje kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	0	13	0	0	0
Bez promjene	75	75	75	88	100
Umjereno ublažavanje	25	13	25	13	0
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	25	0	25	13	0
Difuzni indeks	13	0	13	6	0

12. Da li se u posljednja tri mjeseca (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan broj kreditnih zahtjeva stanovništva? *

(u postotcima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	25
Bez promjene	63
Umjereno povećanje	13
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto postotak	-13
Difuzni indeks	-6

**U drugom tromjesečju 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodna tromjesečja. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u promatranom tromjesečju.*

13. Kako se promijenila tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	13	0
Bez promjene	13	25	13
Umjereno povećanje	88	50	88
Znatno povećanje	0	13	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	88	50	88
Difuzni indeks	44	31	44

14. Kako su navedeni čimbenici (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) utjecali na tražnju stanovništva za kreditima u posljednja tri mjeseca?

(u postotcima)	FINANCIJSKE POTREBE STANOVNIŠTVA		KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANCIRANJA STANOVNIŠTVA		
	Nabava trajnih potrošačkih dobara	Kupovina nepokretnosti	Štednja stanovništva	Kreditni drugih banaka stanovništvu	Drugi izvori financiranja stanovništva
Znatan utjecaj na smanjenje	0	0	0	0	0
Umjeren utjecaj na smanjenje	0	13	13	0	0
Bez utjecaja	38	25	88	88	88
Umjeren utjecaj na povećanje	63	63	0	13	13
Znatan utjecaj na povećanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto postotak	63	50	-13	13	13
Difuzni indeks	31	25	-6	6	6

15. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	13	13	13
Bez promjene	50	63	50
Umjereno ublažavanje	38	25	38
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	25	13	25
Difuzni indeks	13	6	13

16. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (neovisno o uobičajenim sezonskim fluktuacijama) u naredna tri mjeseca?

(u postotcima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	0	0
Bez promjene	38	38	38
Umjereno povećanje	63	63	63
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto postotak	63	63	63
Difuzni indeks	31	31	31